

Aanleiding

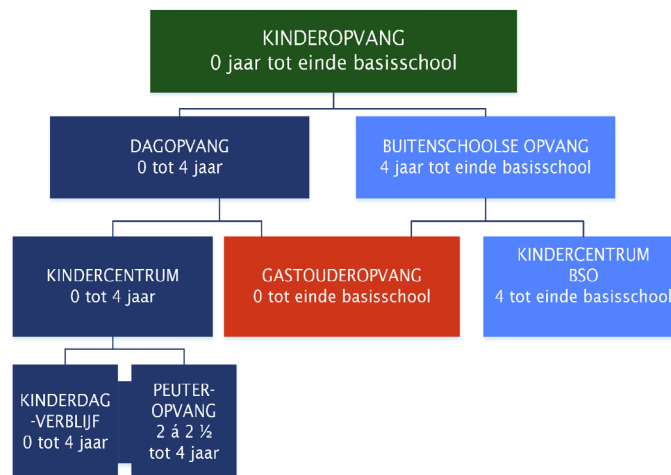
Vanaf 2020 alle peuters naar kindercentrum

Gemeenten en het Rijk hebben zichzelf als doel gesteld dat alle peuters van 2½ tot 4 jaar in 2020 een kindercentrum bezoeken. Per 1 januari 2018 verdwijnen de wettelijke verschillen tussen de peuterspeelzalen en kinderdagverblijven. Veel gemeenten in Fryslân zijn bezig om de peuterspeelzalen om te vormen naar kinderdagverblijven of hebben dit inmiddels voltooid. In 2015 bracht het Fries Sociaal Planbureau (FSP) **een publicatie** uit waaruit bleek dat het aantal kinderen in de kinderopvang tussen 2011 en 2013 daalde, terwijl het aantal kindercentra toenam. Deze publicatie brengt de actuele ontwikkelingen in de voorschoolse kindercentra in Fryslân na 2013 in beeld.

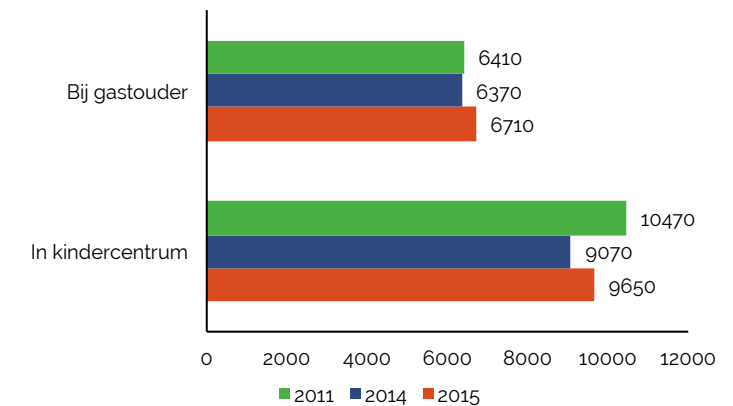
Meer kinderen naar de dagopvang

In 2011 werd zowel landelijk als in Fryslân het hoogste aantal kinderen in de kinderopvang geteld (referentiejaar). Daarna is het aantal kinderen in de kinderopvang vooral door de bezuinigingen van het Rijk gedaald. In 2014 bezochten landelijk 342.990 kinderen een kindercentrum. In 2015 is dit aantal voor het eerst weer met 0,3% toegenomen naar 344.020. Dit aantal ligt nog steeds 13% lager dan het niveau van 2011 (396.300). Het gebruik van de voorschoolse kindercentra in Fryslân groeide in 2015 ten opzichte van 2014 met 6%, voor de gastouderopvang was dat 5%. Het aantal nul tot vier jarigen nam in dezelfde periode af met 2%. De toename in het gebruik van de dagopvang komt dus niet doordat er meer kinderen zijn.

Vormen van kinderopvang

Aantal kinderen (0-4 jaar) in de dagopvang, Fryslân 2011-2015

Bron: CBS, bewerking FSP

Wat willen de overheden en wat verandert er voor ouders?

De bestuurlijke afspraken zijn er op gericht dat alle peuters van 2½ tot 4 jaar een kindercentrum bezoeken. Alle werkende ouders, ouders die een traject naar werk, een opleiding of een verplichte inburgeringscursus volgen, krijgen uiterlijk vanaf 2018 van het Rijk een wettelijk vastgelegde kinderopvangtoeslag voor zowel het bezoek aan een kinderdagverblijf als de tot kinderopvang omgevormde peuterspeelzaal (peuteropvang). Gemeenten moeten er voor zorgen dat ook peuters van ouders zonder een kinderopvangtoeslag een kindercentrum kunnen bezoeken. Iedere gemeente kan zelf bepalen wat de maximale vergoeding per peuter is die zij voor deze opvang bijdragen. Peuters van niet-werkende ouders hebben dus niet dezelfde 'rechten' als peuters van ouders die wél werken.

Driejarigen gebruiken de meeste dagopvang

Bijna de helft van alle driejarigen bezoekt een kindercentrum en krijgt daarvoor een kinderopvangtoeslag van het Rijk (43%). Driejarigen brengen gemiddeld 14 uren per week door in de dagopvangvoorzieningen. Wanneer alleen naar het verblijf in kindercentra wordt gekeken ligt dit gemiddelde lager, namelijk 12 uren per week.

Kinderen in Fryslân in kindercentra, naar leeftijd, 2015

Leeftijd	Percentage
0 jaar	11%
1 jaar	24%
2 jaar	33%
3 jaar	43%

Bron: CBS, bewerking FSP

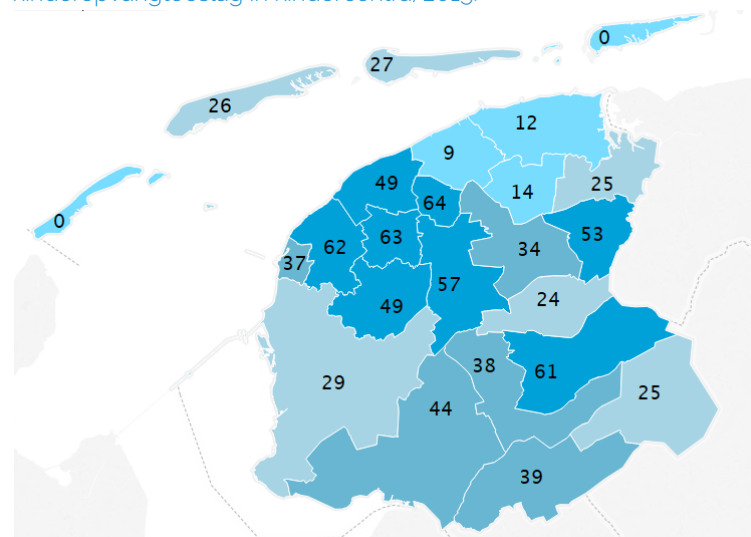
Gevolgen omvorming voor statistiek

Door de omvorming van peuterspeelzalen naar kinderdagverblijven gaan kinderen van ouders met een kinderopvangtoeslag in (voormalige) peuterspeelzalen ook meetellen in de statistiek. Daardoor neemt het totaal aantal kinderen in een kindercentrum toe, maar daalt het gemiddelde aantal uren. Bijvoorbeeld Opsterland. In 2014 brachten 60 driejarigen met een kinderopvangtoeslag samen totaal 52.820 uur door in een kindercentrum. Gemiddeld is dat 17,6 uur per kind per week. In 2015 brachten 210 driejarigen 90.700 uur door in een kindercentrum. Dat is gemiddeld 8,6 uur per week. Een toename van het aantal kinderen in kindcentra met gemiddeld minder uren in 2015 is dus het gevolg van de omvorming van peuterspeelzalen.

Bezoeken alle peuters een kindercentrum?

Het Rijk en de gemeenten willen dat alle peuters (2½ tot 4 jaar) een kindercentrum bezoeken. In 2014 bezochten gemiddeld 35% van de Friese twee-en-een half tot vier jarigen een kindercentrum. In 2015 liep dit cijfer op tot 39%. De werkelijke deelname is echter groter, omdat alleen van peuters met een kinderopvangtoeslag bekend is of zij gebruik maken van kinderopvang. Cijfers over het aantal peuters in kindercentra van ouders zonder recht op een kinderopvangtoeslag zijn niet beschikbaar. Daardoor is het niet mogelijk te bepalen of alle Friese peuters naar een kindercentrum gaan.

Percentage Friese 2½ tot 4-jarigen met kinderopvangtoeslag in kindercentra, 2015.

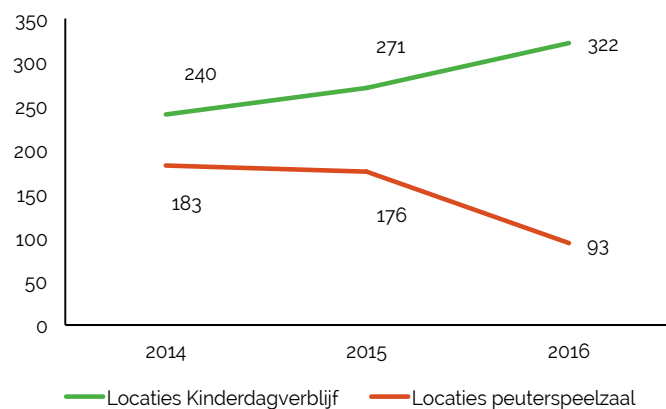
Bron: CBS, bewerking FSP

Meeste Friese gemeenten vormden peuterspeelzalen al om naar peuteropvang

In de periode 2014 tot medio 2016 halveerde in Fryslân het aantal locaties peuterspeelzalen (-90) en kwamen er 82 kinderdagverblijven bij. Dit lijkt het gevolg van de omvorming van peuterspeelzalen naar kinderdagverblijf (peuteropvang). Begin september 2016 is de omvorming voltooid in vijftien gemeenten. In negen gemeenten stonden nog peuterspeelzalen geregistreerd. Dit waren Ameland (3), Dongeradeel (11), Het Bildt (2), Kollumerland (7), Littenseradiel (1), Schiermonnikoog (1), Súdwest-Fryslân (32), Terschelling (2) en Weststellingwerf (2). De verwachting is dat ook in deze gemeenten de peuterspeelzalen worden omgevormd tot kinderdagverblijven (peuteropvang).

Aantal locaties kinderdagverblijven en peuterspeelzalen in Fryslân, 2014-2016

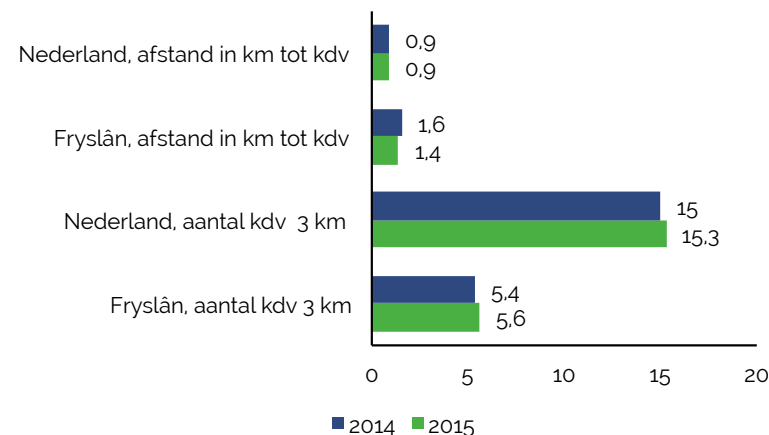

Bron: CBS, bewerking FSP

Meer kindercentra, maar niet meer keuze

In 2015 nam de gemiddelde reisafstand voor ouders naar een kinderdagverblijf af van 1,6 km naar 1,4 km. Friese ouders moeten gemiddeld echter nog steeds anderhalf keer zo ver reizen als de gemiddelde Nederlander (900 meter). In een omtrek van drie kilometer kunnen Friese ouders gemiddeld kiezen uit vijf kinderdagverblijven, landelijk zijn dat er vijftien. Friese ouders reizen dus meer en hebben minder keus dan landelijk. Door de omvorming van peuterspeelzalen tot kinderopvang stijgt het aantal kinderdagverblijven in de statistieken en neemt de gemiddelde afstand tot een kinderdagverblijf af. In de beleving van ouders zal de keuze zeer waarschijnlijk niet toenemen, omdat er nog steeds sprake is van voorzieningen met een verschillend aanbod: kinderdagverblijven met de hele week opvang voor nul- tot vierjarigen en peuteropvang voor twee tot vier korte dagdelen per week (voormalige peuterspeelzalen).

Nabijheid kinderdagverblijven, Fryslân en Nederland, 2014-2015

Bron: CBS, bewerking FSP

Concluderend

In de meeste Friese gemeenten zijn de peuterspeelzalen inmiddels omgevormd tot kinderopvang, meestal 'peuteropvang' genoemd. De toename van het aantal kinderen in de voorschoolse kinderopvang lijkt vooral een administratieve oorzaak te hebben. Kinderen van ouders met een kinderopvangtoeslag die een tot kinderdagverblijf omgevormde peuterspeelzaal bezoeken, worden nu ook in de Friese cijfers meegeteld. De toename kinderen in de kinderopvang lijkt daarmee niet het gevolg van een hoger bereik.

Kanttekening

Deze publicatie is gebaseerd op cijfers over het gebruik van de kinderopvang door peuters met recht op een kinderopvangtoeslag. Peuters met een kinderopvangtoeslag in nog niet omgevormde peuterspeelzalen telden ook niet mee. Cijfers over het bereik van peuters zonder recht op deze toeslag ontbreken nog. Indien aanbieders van kinderopvang en gemeenten hiervoor samen een monitor ontwikkelen is beter te beoordelen of alle peuters inderdaad naar een kindercentrum gaan.

Aandachtspunt voor beleid

Gemeenten en het Rijk willen dat alle peuters in 2020 een kindercentrum bezoeken. Ouders zonder recht op een kinderopvangtoeslag blijven afhankelijk van een gemeentelijke bijdrage in de kosten. Deze ouders beschikken vaak over minder middelen en zijn vaak minder mobiel dan ouders die werken. Nu hebben veel gemeenten via de subsidieafspraken nog invloed op waar de locaties van de peuterspeelzalen zijn gevestigd. In de toekomst kunnen de gemeenten het vestigingsbeleid van locaties overlaten aan de kinderopvang. In een plattelands-situatie kan het dalen van het aantal peuters leiden tot sluiting van onrendabele locaties, en daarmee tot een grotere reisafstand voor ouders. Peuters van ouders zonder recht op kinderopvangtoeslag hebben dan een grotere kans om (een deel van) hun peuterperiode thuis te zitten. Ofwel omdat de ouders onvoldoende tegemoetkoming in de kosten krijgen, ofwel omdat er geen passend aanbod is in de directe omgeving. Zonder extra inspanningen zal het voor gemeenten dan moeilijker worden om alle peuters van ouders zonder recht op kinderopvangtoeslag te bereiken.

Colofon

In de Databank van het Fries Sociaal Planbureau zijn meer cijfers te vinden over gebruik van de kinderopvang, locaties, kindplaatsen en nabijheid van voorzieningen.

Bronnen/links

- CBS
- DUO/Landelijk Register Kinderopvang en Peuterspeelzaalwerk
- Fries Sociaal Planbureau
- VNG/Ministerie SZW

Auteurs

Bianca Bijlsma
Henk Fernee
Wilma de Vries

Contact

Bianca Bijlsma
bbijlsma@friessociaalplanbureau.nl
06 218 968 78/(058)234 85 00

Opmaak

Jongens van de Jong

FRIES SOCIAAL

PLANBUREAU

Westersingel 4
8913 CK Leeuwarden
T (058) 234 85 00
www.friessociaalplanbureau.nl